

Wie vreet de eieren en kuikens van weidevogels op?

Big Brother in het weiland

Spannend onderzoek: speuren naar de dieren die nesten van weidevogels leeghalen en de kuikens opvreten. Alterra zoekt samen met Sovon Vogelonderzoek Nederland naar de daders. Dat gebeurt volledig hightech met dataloggers, camerabewaking en zenders.

FOTO'S: GUY ACKERMANS

'Je krijgt een echt detectivegevoel', zegt Alterra-onderzoeker Hans Schekkerman. Samen met Wolf Teunissen, Frank Majoor en Henk-Jan Ottens van Sovon Vogelonderzoek Nederland speurt Schekkerman naar de rovers die het op de weidevogels voorzien

hebben. 'Zoogdieren zoals vossen, bunzings en hermelijnen gaat het vooral om de eieren, vogels als reigers, buizerds en meeuwen eten de kuikens', zegt Teunissen. Het onderzoek begon met het plaatsen van zogenoemde dataloggers in nesten.

Daarmee kan worden vastgesteld wanneer een nest wordt verlaten. 'Als de eieren in het nest zijn uitgekomen, vind je allemaal eischilfertjes in de bodem van het nest', vertelt Teunissen. 'Als het is leeggeroofd, is het ei weg of vind je een lege eischaal.' Het onderzoek vindt volledig hightech plaats, met camera's die nesten bewaken en kuikens die van een zender zijn voorzien.

Betrapt!

In het hoge gras van het broedvogelgebied van Staatsbosbeheer bij Tijnje houden de onderzoekers de nesten die met camera's worden gevolgd, ook zelf goed in de gaten. Frank Majoor komt elke vier dagen langs om videobanden te verversen en de camera's van opgeladen accu's te voorzien.

Hij controleert bij die gelegenheid of het nest is bezocht door roofdieren die uit zijn op de eieren. Ontbreekt er een ei, dan staat de dader op de videoband. Behalve vossen, kraaien, buizerds, bruine kiekendieven, egels en hermelijnen is ook een hond betrapt op eierdiefstal.

Als een ei is uitgekomen, proberen de onderzoekers het kuiken te vinden om het van een zender te voorzien. Henk-Jan Ottens volgt de gezenderde kuikens. Met een antenne zwaait hij heen en weer tot hij in de buurt van zo'n kuiken komt. Het duurt een halfuur, maar uiteindelijk krijgt Ottens er twee te pakken. 'Ze drukken zich tegen de grond', verklaart hij zijn omzichtige aanpak. 'Je moet dus oppassen dat je er niet op gaat staan. Als ze hoog zitten, doordat ze bijvoorbeeld door een buizerd zijn meegevoerd naar het nest, vind je ze gemakkelijk.' Majoor meet de snavelengte en weegt het zeven dagen oude kuiken, wat een indicatie

Een kuiken wordt van een zendertje voorzien.

is voor zijn conditie. Een van de onderzoeksvragen is welke invloed die conditie heeft op de predatiekans.

Met de antenne worden ook de ouders gepakt die kuikens eten. De zender blijft namelijk onverteerd achter in de burcht van een hermelijn of het nest van een buizerd of een reiger. Een ondergrondse burcht is weliswaar moeilijker te vinden dan een nest, maar als de rover in de buurt zit, vindt Ottens hem wel. Is dat niet het geval, dan speuren de onderzoekers naar resten van kuikens en zenders in alle bekende reigerkolonies en ooievaarsnesten binnen een straal van tien tot vijftien kilometer. Majoor vond eens tien procent van de kuikens terug in een reigerkolonie, en bij een hermelijnenburcht vond hij een hele verzameling pootjes.

Vossensnackbar

Het speurwerk naar de eierrovers en kuikeneters begon in 1998. Vooral boeren kregen toen de schuld van het dalende aantal weidevogels, maar al snel werd duidelijk dat ook het opeten van eieren en kuikens door roofdieren gevolgen had voor de weidevogelstand. Boeren deden steeds meer aan weidevogelbeheer: ze hielden rekening met de nesten bij het maaien en ze maaiden later in het seizoen om de grutto's het hoge gras te geven waarin ze zo graag nestelen. De eieren die zo de kans kregen om uit te komen, vielen vervolgens ten prooi aan vossen en andere dieren die 's nachts op rooftocht gingen. Van de eieren die overbleven, werden de jonge kuikens vervolgens opgegeten door reigers en buizerds. Eigenlijk fokten de boeren gewoon kuikens voor roofdieren. Dat leidde tot emotionele discussies. Jagers gaven graag en snel de schuld aan de vos. De vraag rees of het weidevogelbeheer door de boeren niet verworden was tot een 'vossensnackbar'. Dit jaar stond in de Leeuwarder Courant de vertwijfelde vraag of we om de weidevogels te beschermen ooievaars moesten gaan afschieten. Hoewel er in de kranten berichten verschijnen met cijfers over de predatie van

weidevogels, hebben de onderzoekers nog geen harde conclusies getrokken. De stelling waarmee sommigen beweren dat bijvoorbeeld de vos wel of niet de hoofdoorzaak is van de achteruitgang van de weidevogels, is voorbarig. Wel is duidelijk dat predatie misschien even vaak de doodsoorzaak van kuikens is als bijvoorbeeld het schudden en het maaien van het gras. De vraag is hoeveel interactie er is tussen die twee factoren. Het kan zijn dat kuikens door maaiactiviteiten 'beschikbaar' worden gemaakt voor predators, doordat er weinig dekking overblijft waarin ze zich kunnen verstoppen.

Predatie neemt toe

Uit gegevens van ruim 90.000 door vrijwillige weidevogelbeschermers beschermde nesten blijkt dat vooral in het oosten en het noordoosten van Nederland veel nesten worden

leeggeroofd en kuikens worden opgegeten. Voor de weidevogelpopulaties zijn echter het westen en noorden van groter belang, maar ook daar lijkt predatie nu toe te nemen. Er zijn echter vele soorten roofdieren en vogels bij betrokken, en wie moet je nu aanpakken, de vos of de ooievaar? Op dit moment zijn de onderzoekers hun gegevens aan het analyseren, zodat zij straks cijfers kunnen presenteren die een beeld schetsen van de situatie in heel Nederland en waarmee zij de effecten van de verschillende verliesoorzaken met elkaar kunnen vergelijken. En dan weten we zeker of de vos het wel of niet heeft gedaan. ■

Voor meer informatie over dit onderwerp kunt u contact opnemen met onderzoeker Hans Schekkerman: hans.schekkerman@wur.nl of (0222) 36 97 66.

Met behulp van een antenne worden gezenderde kuikens opgespoord.

Een groepje spreeuwen bekijkt het allemaal van een afstandje.